

VIITASAAREN KAUPUNKI

KONSERNIOHJE

Hyväksytty: Kvalt 12.11.2018 § 69

23.1.2019

Sisällys

1	Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite.....	2
2	Konserniohjeen soveltaminen	2
3	Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen	3
4	Konserniohjeen sitovuus	3
5	Kaupunkikonsernin ohjaus ja johtaminen	4
6	Tytäryhteisöjen ohjaaminen.....	5
6.1	Edustajat tytäryhteisöjen hallintoelimissä.....	5
6.2	Yhtiökokouskäytäntö	5
6.3	Velvollisuus hankkia kaupungin kanta asiaan ennen päätöksentekoa.....	5
6.4	Tytäryhteisöjen tiedottamisvelvollisuus konsernijohdolle	7
6.5	Tytäryhteisöissä noudatettava henkilöstöpolitiikka.....	7
6.6	Hallituksen kokoonpano, nimittäminen ja palkkiot	7
6.7	Toimitusjohtajan ottaminen ja erottaminen	8
6.8	Tavoitteiden asettaminen tytäryhteisöille.....	8
6.9	Konserniraportointi ja seuranta	8
6.10	Konsernitilinpäätös.....	9
6.11	Tilintarkastus ja tarkastuslautakunnan tiedonsaanti	9
7	Sisäinen valvonta, riskienhallinta, varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä sisäinen tarkastus.....	10
7.1	Sisäinen valvonta.....	10
7.2	Riskienhallinta	10
7.3	Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin	10
7.4	Sisäinen tarkastus.....	11
8	Kaupunkikonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus.....	11
9	Keskitettyt konsernitoiminnot ja hankinnat	12
10	Kaupungin luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen	12
11	Viestintä.....	13
12	Tytäryhteisöjen hyvä hallinta- ja johtamistapa.....	13

23.1.2019

Viitasaaren kaupungin konserniohje

Käsitelty: Kaupunginhallitus 22.10.2018 § 215

Hyväksytty: Kaupunginvaltuusto 12.11.2018 § 69

Voimassa: 12.11.2018 lukien toistaiseksi

1 Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Kuntalain (410/2015) 47 §:ssä säädetään konserniohjeesta, josta päättää valtuusto. Kuntakonsernin toiminta ja talous muodostavat keskeisen lähtökohdan konserniohjaukselle. Kuntakonsernia tarkastellaan entistä enemmän myös taloudellisena kokonaisuutena: talousarviossa tulee ottaa huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet, kaikkien kuntien tulee laatia täydellinen konsernitilinpäätös ja ns. kriisikuntakriteerit on ulotettu konsernitasolle.

Viitasaaren kaupungin konserniohjeella luodaan raamit Viitasaari-konserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien omistajaohjauksessa.

Konserniohjeen tavoitteena on yhdenmukaistaa konserniyhteisöjen ohjauksen menettelytapoja, parantaa tiedonkulkua ja vuorovaikutusta konsernijohdon ja yhtiöiden välillä sekä lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä. Tavoitteena on johtaa kaupunkikonsernin toimintaa yhtenäisin periaattein ja konsernin kokonaisuutena huomioon ottaen sekä samalla tukea tytäryhteisöjä niiden perustehtävän menestyksellisessä hoitamisessa.

Kaupunkikonsernin omistajaohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä vastaavaan konsernijohtoon kuuluvat kaupungin hallintosäännön mukaisesti kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Konsernijohto vastaa konserniohjauksesta eli omistajaohjauksen toteuttamisesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä kaupunginvaltuuston päätösten mukaisesti. Konsernivalvonnalla käsitetään tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden seuranta.

2 Konserniohjeen soveltaminen

Konserniohje koskee kaupunkia ja sen tytäryhteisöjä. Kuntayhtymissä ja kaupungin osakkuusyhteisöissä kaupungin nimeämien jäsenien tulee pyrkiä siihen, että konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä.

23.1.2019

Kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhteisöt ja säätiöt, joihin kaupungilla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Lain mukaan määräysvalta muodostuu, jos kunta omistaa enemmän kuin puolet osakkeiden äänimäärästä tai kunnalla oikeus nimittää enemmistö yrityksen hallituksesta.

Kaupungin osakkuusyhteisöllä tarkoitetaan kirjanpitolain 1 luvun 7 ja 8 §:ssä tarkoitettua omistusyhteyseriytystä ja osakkuusyritystä. Lain mukaan omistusyhteyseriytyksenä pidetään yritystä, jonka osakepääomasta kunta omistaa vähintään viidesosan. Tätä pienemmällä omistusosuudella olevat yritykset ovat osakkuusyhteyseriyksiä.

Viitasaaren kaupunkikonserniin kuuluvista tytäryhteisöistä, osakkuusyhteisöistä ja kuntayhtymistä pidetään luetteloa Wiitaunionin taloushallinnossa.

3 Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Viitasaaren kaupunkikonsernia koskevan konserniohjeen hyväksyy kuntalain 14 §:n mukaisesti Viitasaaren kaupunginvaltuusto.

Konserniohje on käsiteltävä kaupungin tytäryhteisöjen hallituksissa ja yhtiökokouksissa tai vastaavissa toimielimissä. Samalla tytäryhteisö sitoutuu konserniohjeen noudattamiseen kokonaisuudessaan.

Asian käsittelystä tytäryhteisön kokouksessa on toimitettava pöytäkirjanote sähköpostitse kaupungin kirjaimoon: viitasaaren.kaupunki@viitasaari.fi.

4 Konserniohjeen sitovuus

Konserniohjetta noudatetaan kaupunkikonserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä tai säännöistä taikka yksittäisessä asiassa sopimuksesta muuta johdu. Konserniohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhteisöissä.

Kaupunki ottaa omistajaohjauksessaan huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai kolmannelle osapuolelle epäoikeutettua etua yhteisön tai toisen omistajan kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kunnan yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta välittömästi kirjallisesti konsernijohdolle.

Konsernisuhteessa määrävässä asemassa olevan kaupungin omistajaintressillä on käytännössä yhtiön toimintaa ohjaava vaikutus. Yhtiöoikeudellinen sitovuus syntyy siinä vaiheessa, kun tytäryhteisön toimivaltai-

23.1.2019

nen elin, yleensä hallitus, on hyväksynyt ohjeet yhteisöä sitovaksi. Tällöinkin yhteisöjen toimielinten, toimielinten jäsenten sekä toimitusjohtajan veloitteet ja vastuut määräytyvät kyseistä yhteisöä koskevan lainsäädännön mukaan. Tytäryhteisöjen johto toimii kuitenkin konsernin emoyhteisön eli kaupungin luottamuksen varassa. Konserniohjeet täydentävät tytäryhteisölle sen perustamisvaiheessa ja yhtiöjärjestyksessä asetettuja kaupungin toimintaan liittyviä tavoitteita, joten niistä poikkeamiseen tai noudattamatta jättämiseen tulee tytäryhteisön johdon esittää erityisen perusteltu syy. Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen hallituksen ja toimitusjohtajan oikeudellista asemaa tai vastuuta. Konserniohjeen noudattamatta jättäminen voi kuitenkin johtaa vahingonkorvausvastuuseen, mikäli noudattamatta jättämisen seurauksena on merkittävää haittaa tai vahinkoa tytäryhteisölle tai kaupunkikonsernille.

5 Kaupunkikonsernin ohjaus ja johtaminen

Konsernijohto sekä konsernijohtoon tehtävät ja toimivalta on määritelty kaupungin hallintosäännössä. Kaupunkikonsernin omistajaohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä vastaavaan konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Kaupunginhallituksen työskentelyssä on kiinnitettävä erityistä huomiota omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan objektiivisuuteen ja tasapuolisuuteen sekä hyvän hallintotavan ja esteellisyysäännösten toteutumiseen (kuntalain 47–48 ja 97 § sekä hallintolain 6 §).

Konsernijohto antaa koko kaupunkikonsernia koskevia ohjeita. Ohjeet voivat koskea mm.:

- pääomien käyttöä ja toiminnan rahoitusta;
- riskienhallintaa;
- omistajapoliittisia tavoitteita;
- konserniraportointia;
- hankintoja;
- henkilöstöpolitiikkaa; ja
- muita seikkoja, joilla edistetään konsernin kokonaisuutta.

Kaupunginvaltuusto asettaa tytäryhteisöille talousarviossa tytäryhteisökohtaisia toiminnan ja talouden tavoitteita. Tavoitteet ohjaavat kaupungin edustajia tytäryhteisöjen hallituksissa ja yhtiökokouksissa.

Kaupunki pyrkii järjestämään koulutustilaisuuksia tytäryhteisöjen toimitusjohtajille, hallitusten puheenjohtajille ja jäsenille sekä tarvittaessa muulle henkilöstölle. Näillä tilaisuuksilla pyritään edistämään konsernin sisäistä yhteistyötä ja parhaiden käytänteiden omaksumista. Tytäryhteisöjen edustajat ovat veloitettuja osallistumaan näihin tilaisuuksiin.

23.1.2019

6 Tytäryhteisöjen ohjaaminen

6.1 Edustajat tytäryhteisöjen hallintoelimissä

Kaupunki käyttää tytäryhteisöjen omistajana keskeistä päätösvaltaa nimetessään ja valitessaan edustajia yhteisöjen päätöksentekoeleimiin. Edustajista hallitukseen tai vastaavaan elimeen päättää kaupunginhallitus ottaen huomioon kuntalain säännökset hallitusten jäsenten pätevyydestä ja muut tarpeelliset seikat.

Osakeyhtiöissä osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa yhtiökokouksessa, jossa kaupunkia edustaa yhtiökokousedustaja. Kaupunginhallitus voi ohjeistaa yhtiökokousedustajaa kokouksessa käsiteltävistä asioista. Yhtiökokousedustajana on kaupunginjohtaja tai hänen määräämänsä.

Kaupunginhallitus antaa tarvittaessa ohjeita konserniyhtiöiden hallintoelimissä kaupunkia edustaville henkilöille omistajan kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin. Kaupungin nimeämien tai valitsemien edustajien on toimittava kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti tytäryhteisöissä ja niiden toimielimissä.

Tytäryhtiön hallituksen jäsenen tulee nauttia yleistä luottamusta sekä sen tahon luottamusta, joka on hänet tehtävään nimennyt tai valinnut. Mikäli hallituksen jäsen ei nauti luottamusta, on hänet erotettava tehtävästään.

6.2 Yhtiökokouskäytäntö

Osakeyhtiölain (624/2006) 5 luvussa on säädetty yhtiökokouksesta. Yhtiökokous on osakeyhtiön ylin päätöksentekoeleimiin, jossa osakkeenomistajat osallistuvat yhtiön ohjaukseen ja valvontaan. Tilikauden aikana yhtiön on järjestettävä yksi varsinainen yhtiökokous. Tarvittaessa järjestetään ylimääräinen yhtiökokous.

Yhtiökokouksen ajankohdasta ja käsiteltävistä asioista on ilmoitettava konsernijohtolle ja muille osakkeenomistajille osakeyhtiölain 5 luvun 19 §:n mukaisesti viimeistään yhtä viikkoa ennen kokousajankohtaa, jollei kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella muuta sovita. Yhtiökokouskutsun yhteydessä on toimitettava etukäteen tarpeellinen kokousmateriaali. Myös tilintarkastuskertomus on toimitettava tilinpäätöstä käsittelevän yhtiökokouksen kutsun yhteydessä. Jos edellä mainittua aikataulua ei ole käytännön syistä mahdollista noudattaa, on poikkeavasta käytännöstä sovittava erikseen konsernijohtoon kanssa. Mikäli yhtiökokouskutsun lähettämisessä ei ole noudatettu em. ohjeita, voi konsernijohto edellyttää kokouksen ajankohdan siirtämistä.

Yhtiön hallituksen puheenjohtajan ja toimitusjohtajan on oltava läsnä yhtiökokouksessa. Kaupunginjohtajalla tai hänen määräämällään on läsnäolo- ja puheoikeus säätiöiden vuosikokouksissa eli kokouksissa, joissa tilinpäätös allekirjoitetaan ja hyväksytään. Säätiöt lähettävät kutsun tällaiseen kokoukseen.

6.3 Velvollisuus hankkia kaupungin kanta asiaan ennen päätöksentekoa

Tytäryhteisön on jo valmisteluvaiheessa hankittava omistajan kanta tehdessään päätöstä merkittävästä asiasta. Velvollisuus omistajan kannan eli ennakkokäsityksen hankkimiseen on tytäryhteisön hallituksella, halli-

23.1.2019

tuksen puheenjohtajalla, toimitusjohtajalla tai vastaavalla. Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että omistajan kanta asiaan on haettu ja että kanta kirjataan pöytäkirjaan siinä hallituksen kokouksessa, jossa asiasta päätetään. Kaupungin kanta haetaan konsernijohdolta.

Kanta on haettava seuraavista asioista:

- tytäryhteisön perustaminen;
- yhteisön toimialan, toiminta-ajatuksen, toiminnan tai juridisen rakenteen muuttaminen;
- asiat, jotka olennaisilta osin poikkeavat kuntastrategiassa ja talousarviossa tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista;
- yhteisön toiminnan muuttaminen siten, että yhteisö voi menettää hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköaseman suhteessa kaupunkiin;
- yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen;
- toimitusjohtajan ottaminen tai erottaminen;
- toimitusjohtajasopimuksen sisältö ja toimitusjohtajan palkka- ja palkkiojärjestelmä;
- pääomarakenteen muuttaminen;
- toimintaan nähden merkittävä investointi;
- varsinaiseen toimintaan kuulumaton tai siihen vain epäsuorasti liittyvä investointi ja sen rahoitus;
- kiinteistö- ja yrityskaupat;
- osakkeiden hankkiminen tai luovuttaminen;
- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (ml. immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen;
- merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiötä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen;
- johdannaisinstrumenttien käyttö muuhun kuin suojaus- tai riskienhallintatarkoituksiin;
- muuhun kuin yhteisön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimukseen perustuvista oikeuksista luopuminen;
- periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset; sekä
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutuminen.

Lähtökohtana on, että tytäryhteisön hallituksen puheenjohtaja selvittää kaupungin kannan kirjallisesti ja riittävään informaatioon perustuen siten, että konsernijohdolla on riittävä tietopohja käytettävissään kannan muodostamiseen. Kaupungin kanta tulee hakea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Omistajan kannan dokumentoitu hankkiminen on osa yhtiön johdon huolellisuusvelvoitteen mukaista toimintatapaa. Toimitusjohtajan tai vastaavan valinnassa omistajan kannan hakee hallituksen puheenjohtaja.

Kaupungin kannan hankkiminen ei muuta tytäryhteisön johdon oikeudellista asemaa ja vastuuta. Yhtiön hallitus ja toimiva johto kantavat aina vastuun tekemistään päätöksistä ja yhtiön johtamisesta.

23.1.2019

6.4 Tytäryhteisöjen tiedottamisvelvollisuus konsernijohtolle

Hallitus voi osakeyhtiölain lojaliteettiperiaatteen mukaan vaitiolovelvollisuuttaan rikkomatta antaa tietoja yhtiön koko osakekannan omistavalle tai omistaville tahoille. Tytäryhteisöillä on velvollisuus tiedottaa konsernijohtoa erikseen ennen merkittävän asian julkiseksi tuloa. Tiedottamisvelvollisuuden toteuttamisesta vastaavat tytäryhteisön hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja. Tiedottamisvelvollisuus täytetään ole-malla yhteydessä kaupunginjohtajaan.

Kaupunginhallituksella määräämällä konsernivalvojalla on läsnäolo- ja puheoikeus tytäryhteisöjen hallituk-sen kokouksessa.

6.5 Tytäryhteisöissä noudatettava henkilöstöpolitiikka

Kaupungin tytäryhteisöt ovat vastuullisia työnantajia, jotka toteuttavat hyvää johtamista ja huolehtivat hen-kilöstön hyvinvoinnista. Rekrytoinneissa tulee huomioida mahdollisuuksien mukaisesti konsernin sisäiset henkilöstön siirtomahdollisuudet. Kaupunkikonsernin tytäryhteisöt kuuluvat hallituksensa päättämään työn-antajajärjestöön ja soveltavat järjestäytymisensä mukaista työehtosopimusta. Käytettävästä työehtosopi-muksesta tekee päätöksen yhtiön hallitus. Henkilöstöetuudet eivät saa ylittää tavanomaista ja kohtuullista tasoa. Tytäryhteisön hallitus päättää toimitusjohtajan kokonaispalkasta, palkitsemisesta ja toimisuhde-eduista.

Kaupungin tytäryhteisöt ovat Kevan jäseniä, jollei tästä poikkeamiseen ole yksittäisessä tytäryhteisössä eri-tyinen syy.

6.6 Hallituksen kokoonpano, nimittäminen ja palkkiot

Kaupunginhallitus antaa yhtiökokousedustajalle ohjeet kaupungin edustajien valitsemista tytäryhteisöjen hallituksiin. Kuntalain 47 §:ssä edellytetään, että kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otet-tava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Hallitus-jäsenehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisöjen hallituksiin tulee valita myös kaupunkikonsernin ulkopuolisia asiantuntijajäseniä silloin, kun se on tarkoituksenmukaista yhtiön pää-töksenteon ja menestymisen kannalta.

Kaupungin tytäryhteisöjen osalta konsernijohto varmistaa nimeämisen yhteydessä hallitusten monipuolisen osaamisen ja kokemuksen sekä riippumattomuuden ja vastuullisuuden. Hallitusten kokoonpanojen tulee yh-tiön toiminnan laatu, laajuus ja kehitysvaihe huomioon ottaen heijastaa eri taustoja, näkökulmia sekä erityis-osaamisalueita siten, että kullakin hallituksella on yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoi-minnan asiantuntemus sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kaupungin tytäryhteisöjen hallitusten riittävän osaamistason varmistamiseksi konsernijohto kartoittaa doku-mentoidusti hyvissä ajoin ennen hallitusjäsenien valintoja kunkin yhtiön tarvitsemää, toimialan edellyttämää riittävää talouden ja liiketoiminnan asiantuntemusta. Konsernijohto tai kaupunginhallituksen erikseen ni-meämä työryhmä kartoittaa tarvittaessa potentiaalisia jäsenehdokkaista myös ulkopuolisista asiantuntijoista ja hallitusammattilaisista.

23.1.2019

Konsernijohdon ja tytäryhteisön hallituksen tehtävänä on huolehtia siitä, että hallitusten jäsenten nimittäminen perustuu asiantuntemukseen ja kokemukseen. Hallituksen strategisen ohjaustehtävän näkökulmasta riittävä uusiutuminen antaa mahdollisuuden strategiselle uudistumiselle ja hallituksen osaamisen vahvistamiselle strategian ja yhtiön toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla.

Hallituksen keskeinen tehtävä on valvoa yhtiön toimivan johdon toimintaa. Valvonnan edistämiseksi hallituksen jäsenten on oltava yhtiöstä aidosti riippumattomia. Hallituksen jäsenen tulee olla riippumaton yhteisöstä eli hänellä tai hänen hallintolain 28 §:ssä tarkoitetulla läheisellään ei voi olla sanotussa säännöksessä tarkoitettua esteellisyyden aiheuttavaa suhdetta yhteisöön suoraan eikä välillisesti. Valvontaroolin vuoksi kaupunginhallituksen jäseniä ei tulisi valita tytäryhteisöjen hallituksiin ilman erityisen painavia perusteita.

Tytäryhteisöjen hallitusten jäsenille maksettavien palkkioiden sekä ansionmenetys-, kulu- ja matkakustannusten korvausten määräytymisessä noudatetaan Viitasaaren kaupungin luottamushenkilöiden palkkiosäännössä määrättyjä periaatteita. Kaupunginhallitus päättää omistajaohjauksen kautta tytäryhtiössä noudatettavasta palkkiotasosta.

6.7 Toimitusjohtajan ottaminen ja erottaminen

Kaupungin tytäryhteisöille valitaan toimitusjohtaja, jolla on yhtiön liiketoiminnan johtamisen edellyttämä riittävä asiantuntemus ja kokemus. Toimitusjohtajan ottaa ja erottaa yhteisön hallitus. Ennen toimitusjohtajan ottamista ja erottamista tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan on oltava yhteydessä konsernijohdolle. Tämän tulee tapahtua asian tullessa vireille. Yhteisön hallitus hankkii toimitusjohtajasopimuksesta omistajan kannan konsernijohdolta ennen sopimuksen hyväksymistä tai muuttamista.

6.8 Tavoitteiden asettaminen tytäryhteisöille

Kaupunginvaltuusto asettaa talousarviossa merkittävillä tytäryhteisöillä toiminnan ja talouden tavoitteita, joilla pyritään varmistamaan omistaja-arvon säilyminen ja kehittyminen ja se, että yhteisöjen toiminta on kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaista.

6.9 Konserniraportointi ja seuranta

Kuntalain 116 §:n mukaan kaupungin tytäryhteisön on annettava kaupunginhallitukselle kaupunkikonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. Kaupunkikonsernin tytäryhteisöraportoinnissa mukana olevien yhteisöjen tulee toimittaa konsernihallinnolle sen tarvitsemat tiedot annettujen ohjeiden ja aikataulujen mukaisesti. Tytäryhteisöillä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Esimerkiksi todennäköisesti realisoituvasta riskistä on raportoitava viipymättä konsernijohdolle.

Tytäryhteisö raportoi kaupungille toimintansa ja taloutensa kehityksestä konsernihallinnon määräämällä tavalla. Tytäryhteisön on lisäksi raportoitava kaupungille erikseen, mikäli sen toiminta ei vastaa oletettua kehitystä.

23.1.2019

Konsernijohdolla on oikeus saada käyttöönsä tytäryhteisöjen hallitusten kokousten esityslistat ja pöytäkirjat sekä muu yhtiön seurannan kannalta tarpeellinen dokumentaatio.

Kaupunginjohtaja sekä erikseen määrätyt toimialajohtajat tai viranhaltijat seuraavat tytäryhteisöjen toimintaa ja vahvistettujen toimintaperiaatteiden sekä tavoitteiden noudattamista. Havaittuihin epäkohtiin puututaan ja ne käsitellään konsernijohdossa ja tapauskohtaisesti niistä raportoidaan kaupunginhallitukselle.

6.10 Konsernitilinpäätös

Konserniyhteisöillä tulee olla kalenterivuotta vastaava tilikausi. Kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tulee noudattaa soveltuvaa yhtiöoikeudellista lainsäädäntöä, kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätössäännöksiä, kuntalain konsernisäännöksiä sekä hyvää kirjanpitolapaa.

Konsernitilinpäätöstä sekä välitilinpäätöksiä varten tarvittavat tiedot toimitetaan konsernihallinnon määräämällä tavalla ja määräämässä muodossa erikseen annettavan aikataulun mukaisesti. Konsernitilinpäätökseen yhdisteltävien konserniyhteisöjen on laadittava välitilinpäätökset yhdistelyajankohtina.

Varsinainen tietojen antamista koskeva ohje annetaan vuosittain. Konserniyhteisöjen tietojärjestelmien ja keskinäisen tietojenvaihdon tulee tukea konsernitilinpäätöksen edellyttämää raportointia.

Menettelytapaohjeita antaa ja konserniyhteisöjen tietoja konsernitilinpäätöksen laatimiseksi pyytää konsernijohto.

6.11 Tilintarkastus ja tarkastuslautakunnan tiedonsaanti

Kaupunkikonsernissa noudatetaan yhtäläistä tilintarkastustapaa. Tilintarkastus kilpailutetaan kaupungin toimesta ja tilintarkastajan toimikausi on enintään kuusi vuotta. Kaupungilla ja sen tytäryhteisöillä on sama tilintarkastusyhteisö, ellei tästä poikkeamiseen ole erityisen perusteltua syytä. Kaupungin tilintarkastajalla on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada kunnan viranomaisilta ja kuntakonserniin kuuluvilta yhteisöiltä ja säätiöiltä tiedot ja nähtäväkseen asiakirjat, joita hän pitää tarpeellisina tarkastustehtävän hoitamiseksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnalla ei kuitenkaan ole oikeutta saada tietoja tai asiakirjoja tytäryhteisöjen toimielimiltä tai vastuuhenkilöiltä. Tarkastuslautakunnan tietojensaantioikeus tytäryhteisöistä rajoittuu konsernijohdon raportointiin ja muihin kaupungin viranomaisten hallussa oleviin asiakirjoihin. Tarkastuslautakunta tai sen jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa salassa pidettävää tietoa sivulliselle.

23.1.2019

7 Sisäinen valvonta, riskienhallinta, varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä sisäinen tarkastus

7.1 Sisäinen valvonta

Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiössä on toimiva johtamisjärjestelmä ja säännöllinen raportointi, joka on oikeassa suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on osaltaan varmistaa, että yhtiön toiminta on tehokasta ja tuloksellista, informaatio luotettavaa ja että säännöksiä ja toimintaperiaatteita noudatetaan. Hallituksen tulee säännöllisesti arvioida yhtiön sisäisen valvonnan sekä riskienhallinnan tuloksellisuutta.

7.2 Riskienhallinta

Riskienhallinta on osa yhtiön valvontajärjestelmää. Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja niitä seurataan ja että riskienhallinnan periaatteet on määritelty.

Riskienhallintaa toteutetaan osana tytäryhtiön tavanomaisia johtamis-, suunnittelu- ja ohjaukseenkäytäntöjä. Tytäryhteisöt ylläpitävät ajantasaista riskiprofiilia toiminnastaan, jotta keskeiset riskit hallitaan ja mahdollisuudet hyödynnetään suunnitelmallisesti. Tytäryhteisöt tekevät organisaation keskeisiin tehtäviin ja tavoitteisiin perustuvan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavan kuvauksen.

Kaupungin tytäryhteisöjen tulee säännönmukaisesti osana riskienhallintaprosessiaan analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa toiminnan ja talouden tavoitteita uhkaavia riskejä sekä mahdollisuuksia, arvioida riskien ja mahdollisuuksien vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä, ylläpitää ajantasaista kuvausta (riskiprofiili) merkittävimmistä riskeistä ja niiden hallintakeinoista sekä seurata ja arvioida riskienhallintatoimenpiteiden tuloksellisuutta.

Tytäryhteisön tulee raportoida konsernijohdolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavasta ja sen tuloksellisuudesta, yhteisön strategisia tavoitteita uhkaavista merkittävistä riskeistä ja strategisista mahdollisuuksista sekä riskien hallinnan menettelyistä ja tuloksellisuudesta osavuosikatsausten ja tilinpäätösten yhteydessä.

Kokonaisvastuu yhtiön riskienhallinnasta kuuluu yhtiön hallitukselle. Sisäinen tarkastus ja tilintarkastaja arvioivat prosesseja, joilla organisaatioissa varmistetaan, että merkittävät riskit on ymmärretty ja että niitä hallitaan asianmukaisesti.

7.3 Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen tulee varautua mahdollisiin häiriötilanteisiin ja laatia vähintään lainsäädännön ja kaupungin edellyttämät kirjalliset suunnitelmat toiminnan jatkuvuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Tarvittavien riskienhallintaa koskevien (mm. toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen ja turvallisuuteen liittyvien) suunnitelmien laatimisvastuiden tulee sisältyä myös tytäryhteisöjen mahdollisiin alihankinta- ja ostopalvelusopimuksiin.

23.1.2019

Varautumiseen, riskienhallintaan ja jatkuvuuden varmistamiseen liittyvät suunnitelmat tulee toimittaa konsernijohdolle.

7.4 Sisäinen tarkastus

Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiön sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty ja oikeassa suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen. Sisäinen tarkastus konsultoi ja arvioi tarvittaessa niitä prosesseja, joilla yhteisöissä varmistetaan, että sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty, merkittävät riskit ymmärretty ja että niitä hallitaan asianmukaisesti. Hallituksen tehtävänä on huolehtia, että yhtiöllä on käytettävissä liiketoiminnan kokoon nähden riittävät sisäisen tarkastuksen resurssit. Yhtiön sisäisen tarkastuksen organisointi ja työskentelytavat ovat riippuvaisia muun muassa yhtiön harjoittaman liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta, henkilöstön määrästä ja muista vastaavista tekijöistä. Liikevaihdoltaan ja henkilöstömäärältään merkittävässä tytäryhteisöissä on suositeltavaa laatia riskiperusteinen sisäisen tarkastuksen suunnitelma, jonka yhtiön hallitus hyväksyy vuosittain. Tytäryhteisöjen sisäinen tarkastus voidaan toteuttaa joko kaupungin sisäisen tarkastuksen palveluna tai ostopalveluna ulkopuoliselta palveluntuottajalta.

8 Kaupunkikonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus

Kaupunginvaltuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kaupunkistrategiasta sekä yhteisölle määritellystä omistajastrategiasta. Tavoitteisiin vaikuttaa myös yhtiön taloudellinen asema, toimintaympäristö ja liiketoiminnan luonne.

Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua kaupunginvaltuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisöjen hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Tytäryhteisöjen strategista suunnittelua ohjaa osaltaan kaupunginvaltuuston hyväksymä kaupunkistrategia sekä talousarvio ja taloussuunnitelma. Tytäryhteisöjen tulee laatia niille asetettujen tavoitteiden pohjalta vuosittain talousarvio ja toimintasuunnitelma sekä rahoitus- ja investointisuunnitelma. Suunnitelmat esitellään konsernijohdolle osavuositarkastusten ja tilinpäätösten yhteydessä. Tämän lisäksi konsernijohdolle tulee toimittaa tietoja mm. yhteisöjen toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä ja epävarmuustekijöistä, tulevista konserni- ja yhtiöjärjestelyistä, merkittävistä muutoksista mainittujen yhteisöjen liiketoiminnassa ja toimialassa sekä merkittävistä sitoumuksista konsernijohdon tarkemmin määrittelemällä tavalla.

Kaupungin tytäryhteisöjen investointeja ohjataan tytäryhteisöille asetetulla velvollisuudella hankkia kaupungin kanta ennen merkittäviä investoinneista päättämistä.

Tytäryhteisöissä hallituksen ja muun johdon tulee investointeja suunnitellessaan tehdä huolellisuusveloitteensa täyttämiseksi asianmukaiset investointilaskelmat ja -selvitykset, jotta investointien taloudellisesta ja toiminnallisesta kannattavuudesta voidaan riittävästi varmistua. Investoinnin perusteet ja selvitykset esitetään konsernijohdolle edellä kohdassa 6.3 tarkoitetuissa investoinneissa ennen päätöksentekoa. Investointeja koskevissa laskelmissa tulee ottaa huomioon vaikutukset yhteisön tulokseen ja kassavirtaan sekä suhteuttaa päätökseen sisältyvät riskit hyväksyttävään riskitasoon.

23.1.2019

Konsernitasolla pyritään yhteisöjen yhteistyöllä parhaaseen mahdolliseen tulokseen ja taloudelliseen hyötyyn. Tytäryhteisöillä on velvollisuus hyvissä ajoin aloittaa neuvottelu konsernijohton kanssa rahoitus-, kasvavirta-, otto- ja antolainauksia varten. Sopimusajat, tiliehdot tms. saatetaan konserniemion kanssa yhdenmukaisiksi ja kilpailukykyisiksi kaikissa tytäryhteisöissä. Tytäryhteisöt järjestävät rahoituksensa yhteistyössä kaupungin kanssa. Ulkoisten tilojen vuokraamiseen on oltava konsernijohton suostumus.

Kuntalain 129 §:n mukaan kunnan myöntämä laina, takaus tai muu vakuus ei saa vaarantaa kunnan kykyä vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä. Kunta ei saa myöntää lainaa, takausta tai muuta vakuutta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vastavakuuksilla. Kunta voi myöntää takauksen tai muun vakuuden kilpailutilanteessa markkinoilla toimivan yhteisön velasta tai muusta sitoumuksesta ainoastaan, jos yhteisö kuuluu kuntakonserniin tai se on kuntien tai kuntien ja valtion yhteisessä määräysvallassa. Lisäksi takauksia ja lainoja myönnettäessä tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätökset ja kilpailulain 4 a luvussa määritelty kilpailuneutraaliteettia koskeva sääntely.

9 Keskitetyt konsernitoiminnot ja hankinnat

Kaupunkikonsernissa tavoitetilana on tuottaa tukipalvelut keskitetysti soveltuvin osin. Tavoitteena on, että kaupunkikonsernissa hyödynnetään erilaisten tukipalvelujen hankinta- ja volyyमितiedut sekä ammatti- ja erityisosaaminen. Tytäryhteisöjen on selvitettävä yhteistyössä konsernijohton kanssa keskitettyjen toimintojen edellytykset yhtiön toiminnassa ennen kuin yhtiöt suunnittelevat ulkoistettuja palveluja. Samoin suuria tietojärjestelmähankintoja suunniteltaessa on oltava etukäteen yhteydessä konsernijohtoon.

Tytäryhteisöjen hankintamenettelyssä noudatetaan julkisia hankintoja koskevien normien lisäksi kaupungin hankintaohjetta ja talousarvion täytäntöönpano-ohjetta. Kaupungin omistaman yhtiön tulee kilpailuttaa hankintansa ja osallistua yhteishankintoihin kaupunginhallituksen päättämällä tavalla.

Kuntakonsernin hankinnat ja omaisuuden luovutus on suoritettava hyvää hallintotapaa noudattaen. Hankintojen yhteydessä ei saa antaa eikä ottaa vastaan lahjoja, palvelusuorituksia tai muita palveluksia toimittajilta. Henkilökohtaisia hankintoja ei saa suorittaa konsernin hankintojen yhteydessä eikä käyttää konsernin hankintasopimuksia omaksi edukseen. Esteellinen henkilö ei saa osallistua hankintojen valmisteluun tai päätöksentekoon.

10 Kaupungin luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen

Julkisomisteisten yhtiöiden tulee OECD:n corporate governance -suosituksen mukaan toimia läpinäkyvästi ja noudattaa samoja korkeatasoisia hyvän hallinnon ja johtamisen periaatteita kuin yksityiset osakeyhtiöt. Kuntalain 47 §:n mukaan konserniohjeen tulee sisältää määräykset siitä, miten kunnassa turvataan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeus tytäryhteisöjen toiminnasta. Kuntalain 83 §:n mukaan luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaisilta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita hän pitää toimessaan tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 6

23.1.2019

ja 7 §:n mukaan eivät ole vielä julkisia, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Tietojen saantia koskeva pyyntö esitetään kirjallisesti kaupunginsihteerille, jos kyse on kaupungin hallussa olevista tiedoista. Yhtiön hallitus kuitenkin vastaa siitä, ettei se luovuta salassa pidettävää tietoa. Osakeyhtiölain mukaan hallitus tai sen jäsenet eivät saa antaa yhtiön asioista tietoja, joiden ilmitulo voi vahingoittaa yhtiötä.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamia tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

11 Viestintä

Hyvä hallinto edellyttää luotettavaa ja riittävää tiedottamista. Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava, että tiedottaminen on riittävää ja että se täyttää kuntalain vaatimukset. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida julkisuus- ja salassapitosäännökset. Tiedottamisesta vastaa tytäryhteisön toimitusjohtaja tai vastaava sekä hallitus.

Kuntalain 29 §:n mukaan kunnan toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Silloin kun kunnan tehtävä on annettu yhteisön tai säätiön hoidettavaksi, kunnan on sopivin tavoin tiedotettava asukkailleen yhteisön tai säätiön toiminnasta. Koska tiedottamisvelvollisuus koskee koko kaupunkikonsernin toimintaa, kaupungin tytäryhteisöjen on oma-aloitteisesti tiedotettava riittäväällä tavalla toiminnastaan ja taloudestaan.

12 Tytäryhteisöjen hyvä hallinta- ja johtamistapa

Tytäryhteisöjen tulee noudattaa hyvän hallinnon ja johtamistavan periaatteita siten, että varmistuu, että tytäryhtiöissä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja että kaupungin omistuksia hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti kaupunkikonsernin kokonaisuutena turvaten.

Hyvällä hallinto- ja johtamistavalla osana omistajaohjausta on sekä oikeudellinen että taloudellinen, omistajan arvot ja tavoitteet huomioiva perusta. Tarkemmin hyvästä hallinto- ja johtamistavasta Viitasaaren kaupungin *Hyvä hallinto- ja johtamistapa kuntakonsernissa*- ohjeessa.